

Gemeente Beemster en 'reserve egalisatie renteresultaat'

Een terugblik op de toekomst

Het bedoelde artikel handelde over de besluiten die de gemeenteraad van Beemster had genomen over de reserves, de voorzieningen en het rentebeleid, te weten:

- 1 Voor de algemene reserve wordt een minimum hoogte aangehouden (f1.500.000).
- 2 Voor investeringen wordt de 'bruto methode' gehanteerd.
- 3 Over voorzieningen en reserves wordt geen rente meer berekend (met uitzondering van de reserves voor de 'brutomethode' en enige onderwijs-reserves).
- 4 Voor de investeringen wordt met een vast, jaarlijks te bepalen en dus jaargebonden, rentepercentage gewerkt waardoor de systematiek van de renteomslag wordt verlaten.
- 5 Er wordt onderscheid gemaakt in een exploitatieresultaat, een renteresultaat en een jaarresultaat.
- 6 Het renteresultaat wordt toegevoegd aan de 'reserve egalisatie renteresultaat'.
- 7 Jaarlijks wordt ééntiende deel van de reserve egalisatie renteresultaat ten gunste van de exploitatierekening gebracht.
- 8 Over de bestemming van een eventueel positief exploitatieresultaat neemt de gemeenteraad jaarlijks bij de behandeling van desbetreffende jaarrekening een besluit.

De interesse van andere gemeenten ging vooral uit naar de in de punten 4 tot en met 8 weergegeven wijzigingen, waarbij de meeste belangstelling uitging naar de 'reserve egalisatie renteresultaat'.

In B&G* van november 1997 werd verslag gedaan van de wijzigingen die de gemeente Beemster had doorgevoerd ten aanzien van reserves, voorzieningen en rentebeleid. Dat een heroriëntatie van de financiële positie en de financiële structuur bij veel gemeenten leeft, bleek uit de enorme vraag naar informatie die de gemeente Beemster bereikte. Daarom nu een overzicht van de ervaringen en nogmaals in 't kort de methodiek.

JOHAN PORTEGIES en HUUB VAN DER WEL

Teamleider Financiële Administratie
gemeente Beemster, resp. adviseur
Gemeentefinanciën

Voor de duidelijkheid zal de methodiek hier nogmaals kort uiteen worden gezet.

Bij gemeenten was het tot voor kort algemeen gebruik om de rentekosten via een omslag (de renteomslag) te verdelen over de kostendragers. Omdat de totale rentekosten jaarlijks fluctueren, is ook het aan de kostendragers (producten) toe te rekenen bedrag jaarlijks onderhevig aan schommelingen. Dit bemoeilijkt een duidelijke vaststelling van budgetten en vertroebelt een eenduidig inzicht in de kostenontwikkeling van de producten.

Door te werken met een vast, marktconform, rentepercentage voor de in-

vesteringen (dit rentepercentage blijft gedurende de hele levensduur van de investering aan deze investering gekoppeld) is het mogelijk om het renteresultaat apart zichtbaar te maken en er ook als zodanig mee om te gaan. In elk geval is een eventueel aanwezig renteresultaat niet meer verdisconteerd in het saldo van de begroting en de rekening, waardoor een zuiverder beeld ontstaat.

Juist om deze reden reageerden ook niet-gemeenten op het artikel. Veel organisaties zoeken bij het vaststellen van budgetten naar middelen en methoden om vertroebelende of versluierende elementen zoveel mogelijk uit de budgetten te elimineren.

Door te werken met een op deze wijze tot stand gekomen renteresultaat, wordt weliswaar de transparantie van de budgetten vergroot, maar blijft de begroting nog wel kwetsbaar.

Veelal wordt het renteresultaat namelijk gebruikt als dekkingsmiddel voor de exploitatielasten. Omdat het renteresultaat in de praktijk voornamelijk wordt gevoed door de rente die de aanwezigheid van reserves (eigen vermogen) genereren, heeft het aanwenden van deze reserves tot gevolg dat het renteresultaat zal dalen. Met als gevolg een nadeel in de exploitatie door een lagere bijdrage uit het renteresultaat.

Om het renteresultaat voor langere tijd in te kunnen zetten ten gunste van de exploitatie, zonder dat de exploitatie wordt belast met schommelingen in het renteresultaat, heeft Beemster in

... de gemeente Beemster werkt doelbewust verder aan een verdere versterking van haar financiële positie, zonder dat de realisatie van beleidswensen daaraan ondergeschikt wordt gemaakt ...

1997 gekozen voor de methodiek van de 'reserve egalisatie renteresultaat'.

'Reserve egalisatie renteresultaat'

Kern van deze methodiek is dat het renteresultaat niet direct als dekkingsmiddel wordt gebruikt, maar in eerste instantie wordt gestort in een reserve. Jaarlijks wordt $\frac{1}{10}$ deel van deze reserve als dekkingsmiddel voor de begroting gebruikt.

Het in dat jaar gerealiseerde renteresultaat wordt weer toegevoegd aan deze reserve en vervolgens wordt voor de dan volgende 10 jaar een nieuw jaarbedrag berekend.

Doordat de reserve egalisatie renteresultaat normaliter in omvang zal toenemen, stijgt ook het jaarlijks als dekkingsmiddel aan te wijzen deel.

Er zijn globaal drie varianten denkbaar voor de ontwikkeling van de reserve egalisatie renteresultaat:

1 Er vindt vanaf enig jaar geen toe-

voeging meer plaats aan de reserve 'egalisatie renteresultaat': 10 jaar lang vindt er een onttrekking plaats uit de reserve, na 10 jaar is de reserve opgesoupeerd. De gemeenteraad heeft voldoende tijd om beleid bij te stellen om wegvallende onttrekking op te vangen.

2 Er vindt vanaf enig jaar jaarlijks een toevoeging plaats die hoger is dan de jaarlijkse onttrekking: in dat geval wordt opnieuw de hoogte van de jaarlijkse onttrekking berekend en vervolgens weer 10 jaar lang ten gun-

ste van de begroting gebracht.

- 3 Er vindt vanaf enig jaar jaarlijks een toevoeging plaats die lager is dan de jaarlijkse onttrekking; in dat geval wordt de jaarlijkse onttrekking gehandhaafd en wordt na afloop van de termijn van 10 jaar bezien in hoeveel jaar het nog resterende saldo wordt opgesoupeerd.

De voordelen van deze methode zijn:

- De begroting wordt niet beïnvloed door tegenvallende renteresultaten.
- Door de (voortschrijdende) termijn van 10 jaar wordt de financiële positie van de gemeente stabiel.
- Het renteresultaat wordt volledig ingezet als dekkingsmiddel.
- Een daling van de reserve egalisatie renteresultaat heeft pas na 10 jaar gevolgen voor de begroting, zodat er voldoende tijd is om daarop te anticiperen.

Naast Beemster, hanteren diverse andere gemeenten inmiddels ook deze systematiek. De invoering van een renteresultaat is vaak ingegeven door de wens om meer zicht te krijgen op de opbouw van het jaarresultaat. Dat men ook vaak de stap naar het invoeren van een reserve 'egalisatie renteresultaat' maakt, is opvallend omdat de invoering daarvan veelal in eerste instantie een financieel nadeel in de exploitatierekening oplevert. De eerste jaren zal de bijdrage uit de reserve egalisatie renteresultaat lager zijn dan de bijdrage (dikwijls het volledige renteresultaat uit dat jaar) die men gewend was. De gemeenten nemen deze korte overbruggingsperiode voor lief omdat blijkbaar toch de voorkeur wordt gegeven aan een structureel stabielere exploitatierekening. Door de relatief grote geldstromen die vrijkomen uit bijvoorbeeld de verkoop van aandelen (Bouwfonds, energiebedrijven), kunnen gemeenten de aanloopkosten van een eventueel door te voeren stelselwijziging ook relatief eenvoudig opvangen.

De verkoop van aandelen dwingt overigens gemeenten om ook weer eens goed naar hun financiële structuur te kijken, en wellicht een deel van de gelden in te zetten voor verbetering van de financiële structuur.

Eenzijds zullen er structurele inkomsten (dividend) wegvallen, hetgeen om een deugdelijke vervangende

dekking vraagt. Anderzijds zal, naar verwachting, de boekwinst uit de verkoop van de aandelen vooralsnog via het jaarresultaat, in afwachting van een bestemming, in een reserve worden ondergebracht. Bovendien zullen deze gelden niet in één keer worden opgesoupeerd, waardoor aanvankelijk het renteresultaat aanzienlijk zal toenemen, met als gevaar, dat de exploitatie de eerste jaren rijkelijk wordt gevoed met bijdragen uit het renteresultaat. Tot het moment dat de gemeenten de in de reserves geparkeerde gelden daadwerkelijk gaan inzetten voor het realiseren van het gemeentelijke beleid.

Ook hier kan de methodiek van de reserve 'egalisatie renteresultaat' stabiliteit bieden.

Beemster werkt nog steeds met de 'reserve egalisatie renteresultaat'. In 2000 heeft de gemeenteraad besloten om jaarlijks $\frac{1}{5}$ deel te onttrekken ten gunste van de exploitatie in plaats van het oorspronkelijk vastgestelde $\frac{1}{10}$ deel. De raad wilde al op kortere termijn een groter deel van de jaarlijkse renteresultaten kunnen inzetten. Uit berekeningen is gebleken, dat de renteresultaten de komende jaren zodanig zijn, dat de reserve 'egalisatie renteresultaat' bij een jaarlijkse onttrekking van $\frac{1}{5}$ deel nog tot minimaal 2013 kan worden ingezet. Bij een jaarlijkse onttrekking van $\frac{1}{10}$ deel zou dat tot minimaal 2022 het geval zijn geweest, zij het wel met lagere jaarbedragen.

Naast het verhogen van de onttrekkingen, heeft Beemster ook een verdere differentiatie aangebracht in het bepalen van het aan de investeringen toe te rekenen marktconforme vaste rentepercentage. Voorheen werd de aan investeringen toe te rekenen rente jaarlijks bepaald aan de hand van het gemiddelde rentepercentage van langlopende geldleningen (25 jaar) volgens de overzichten van de BNG. Met ingang van het jaar 2000 is aansluiting gezocht tussen de afschrijvingstermijn van de investeringen en de rentepercentages voor geldleningen met een vergelijkbare looptijd.

Het artikel in *B&G* van november 1997 werd afgesloten met de constatering, dat de gemeenteraad van Beemster door de besluitvorming over de reserves, de voorzieningen en het ren-

tebeleid een duidelijke keus voor de toekomst maakte, met als doel een structurele solide financiële basis.

Daarbij werd ook gemeld, dat van deze houding juist al op korte termijn de vruchten konden worden geplukt. Doordat verrassingen zich nauwelijks voordoen en omdat risico's zoveel mogelijk zijn afgedekt, kunnen de meeste wensen ook daadwerkelijk worden gerealiseerd zonder dat daarbij het evenwicht in de begroting wordt verstoord en zonder dat daarvoor forse belastingverhogingen nodig zijn.

In de afgelopen drie jaar is dit niet alleen door de praktijk bevestigd, maar zijn de verwachtingen zelfs overtroffen. Beemster werkt doelbewust verder aan versteviging van haar financiële positie, zonder de realisatie van beleidswensen daaraan ondergeschikt te maken.

Nu er meer gelden ten gunste van de exploitatie kunnen worden ingezet dan in de oorspronkelijke opzet was voorzien, wordt die ruimte ook benut.

Met de maatregelen om de financiële structuur van de gemeente te verstevigen, is altijd beoogd de beleidsrelevantie van de begroting en rekening te versterken en het realiseren van beleidsdoelstellingen te vergemakkelijken.

De voorstellen mogen nooit verworden tot een boekhoudkundig keurslijf. In Beemster is dat goed gelukt.

Noot

- * 'Beemster maakt omslag in rente- en reservebeleid', *B&G*, november 1997, blz. 37 en 38.